

V E R K

S A M -

H E T /

VERKSAMHETS-
BERÄTTELSE 2020

2 0 2 0

INNEHÅLL /

05	FÖRORD
07	UTSTÄLLNINGAR
11	PROGRAMVERKSAMHET
13	PEDAGOGISK VERKSAMHET
17	PROJEKT
18	IASPIS / UTSTÄLLNINGAR PÅ TURNE
19	MEDIA
20	ÖPPETTIDER / BESÖKSSTATISTIK
21	EKONOMI / RÄDGIVANDE GRUPP
22	PERSONAL
23	UTSTÄLLNINGAR 2020 FULLSTÄNDIGT PROGRAM
27	PROGRAMVERKSAMHET 2020 FULLSTÄNDIGT PROGRAM
33	PRESSKLIPP I URVAL

Det gångna året liknar inget annat år - aldrig tidigare i Bildmuseets historia har vi tvingats hålla stängt med anledning av en pandemi. 2020 var Bildmuseet stängt i sju månader, större delen av året. Vi hade öppet fram till mitten av mars innan covid-19-pandemin bröt ut, och från slutet av augusti fram till mitten av november, då den andra vågen slog till. Hela året präglades av pandemins konsekvenser som gjorde det omöjligt att planera eftersom förutsättningarna och framtidshorisonten ändrades från dag till dag. Det var frustrerande när färdiginstallerade utställningar inte kunde öppnas för publik och en utmaning att jobba kreativt utan att kunna träffa kollegorna på plats i Bildmuseet. Det blev svårt att hitta engagemanget när människor avråddes från att besöka museer och frågan om kulturens samhällsnytta ställdes på sin spets detta mörka år.

Under 2020 presenterade vi sju utställningar. Hela utställningsprogrammet fick läggas om på grund av covid-19. Vi lyckades förlänga de utställningar vi installerat under våren, andra flyttades fram i tid eller ställdes in, vilket var fallet med Konsthögskolans masterutställning. Faith Ringgolds stora retrospektiv som skulle ha öppnat i början av april fick sin förse-nade vernissage först i slutet av augusti. Det var vår viktigaste och mest ambitiösa utställning och den talade direkt in i årets högaktuella debatt - Black Lives Matter. Larissa Sansours dystopiska och djupt berörande installation från Venedigbiennalen, *Heirloom*, gestaltade i sin tur frågor om klimathot, mänsklighetens överlevnad, minne och sorg och den tematiska utställningen *Markkontroll* utforskade sambandet mellan växter och politik ur ett historiskt och kolonialt perspektiv.

Vi bjöd på ett stort antal publika programpunkter, utställningspresen-tationer, visningar och pedagogiska aktiviteter varav många var digitala. Närmare hälften av de planerade arrangemangen ställdes in på grund av pandemin. Antalet fysiska besökare under de endast fem månader som Bildmuseet var öppet uppgick till 24 631. Därtill tillkom digitala besökare. Givetvis påverkades även vår pedagogiska verksamhet - den öppna bild-verkstätten, öppen kulturförskola och babyvisning stängde ner i mars. Skolprogrammen genomfördes till en början som vanligt men övergick sedan till att bli helt digitala. Totalt 1067 elever deltog i våra pedagogiska program.

Bildmuseets synlighet i media under året har påverkats negativt då vi presenterat färre utställningar än vanligt till följd av pandemin. Samtidigt har våra direktsända digitala pressvisningar gjort att vi nått ut till en större målgrupp av konstkritiker och journalister då det geografiska avståndet inte utgjort ett hinder för att delta. Under året var det framför allt *Faith Ringgold* som uppmärksammades och den nordiska konsttid-skriften *Kunstkritikk* listade *Faith Ringgold* som årets viktigaste utställning. *Art Reviews* prestigefyllda Power 100-rankning för 2020 korade Black Lives Matter som etta, första gången som en rörelse ansetts så tongi-vande i konstvärlden. Dagens Nyheter lyfte fram vår utställning med ett

helt uppslag, vi fick goda recensioner i P1 Kultur, Aftonbladet, Västerbottens-Kuriren och ETC Sverige och två TT-artiklar publicerades i dagspress runt om i landet. Den uppmärksammades också i Icon Magazine, Tidskriften Form, M-magasin, Femina, Feministiskt perspektiv och Tidningen Vi.

Trots detta utmanande år som präglades av oro och ovisshet lyckades vi utveckla vår verksamhet och ställa om till digital närvaro när vi inte kunde möta vår publik på plats i museet. Om det är något jag är stolt över så är det att vi tog denna möjlighet att nå nya målgrupper, nationellt och globalt, genom digitala pressvisningar, vernissager och konstnärssamtal och genom att utveckla en digital pedagogisk verksamhet i framkant. Vi använde krisen till att utveckla Bildmuseet.

En glädjande nyhet under 2020 var att det mångåriga arbetet med att säkra Bildmuseets ekonomiska situation gav resultat; Bildmuseet finns nu med i Umeå kommuns rambudget med ett årligt bidrag på 5 miljoner och vi har även ett stöd från fastighetsägaren. Under 2020 beviljades också regionala projektmedel för *Networking North*, ett treårigt projekt där Bildmuseet utvecklar förutsättningarna för konstnärer att bo och verka i Västerbotten. Nu återstår arbetet med att försöka säkra ett långsiktigt stöd från regionen.

En positiv nyhet är också att det vid 2020 års utgång nu finns en föreståndare på plats för Umeå centrum för arkitektur, design och konst (UmArts) vilket gör att arbetet med att bygga en forskningsmiljö på konstnärlig grund kan påbörjas. När nu 2020 är över kan vi konstatera att vi har lärt oss mycket om de utmaningar vi står inför i fråga om klimat, miljö och pandemier och samtidigt ser vi fram emot kulturåret 2021 då Bildmuseet firar 40 år.

Museichef
Katarina Pierre

När året inleddes fanns tre utställningar på plats i Bildmuseet. *A World of Illusions*, den portugisiska konstnären Grada Kilombas filmtrilogi, där de antika myterna om Narcissus och Echo, Oidipus, och Antigone omarbetats och iscensatts med skådespelare och musiker. Tre nyskapande verk som gestaltar existentiella och eviga ämnen och som talar rakt in i vår samtid om mänskliga rättigheter, rasism och sexism. *Antigone*, det sista verket i trilogin skapades på uppdrag och med stöd av Bildmuseet i samarbete med Maxim Gorki-teatern i Berlin. *Oidipus* producerades för Berlin-biennalen 2019, också det med stöd av Bildmuseet. I salen på plan 3 presenterades alla de tre verken tillsammans för första gången. Vi valde att ge varje verk en sida av en uppbyggd struktur med tre sidor, placerad mitt i rummet. Projektionernas starka ljus lyste upp strukturen utifrån men ljuset såg ut att komma inifrån, vilket gjorde att den tycktes sväva som en lykta i den mörkklagda salen. Stämningen i rummet präglades också av ljudet från *Antigone* som fyllde salen med berättarens (Grada Kilombas) röst och den specialkomponerade musiken av den sydafrikanske musikern Neo Muyanga.

Parallellt visades *Design Matters* på plan 5 - en tematisk utställning som inventerade aktuella och visionära initiativ inom designområdet. I utställningen presenterades arbeten och frågeställningar kring nya material, nya användningsområden, nya arbetssätt och alternativa förhållningssätt till produktion och konsumtion. Här kunde vi till exempel se Officina Corpuscoli/Maurizio Montaltis organiska objekt av svampmycel och designkollektivet Caracaras nya material tillverkat av citrusskal. Den svenska designern Jenny Nordberg utforskade det industriellt producerade i relation till det hantverksmässigt skapade i en rad träffsäkra och humoristiska videor. I utställningen presenterades också andra tankeväckande projekt av Caracara, Liz Ciokajlo, Jesper Eriksson, Ewa Nowak samt Superflux i ett utställningsrum som formgetts och färgsatts för att lyfta fram de olika bidragen.

Högst upp i huset, på plan 6, visades samtidigt separatutställningen *Ann Edholm / Tungan på ordet*. En serie monumentala målningar i klara färger och geometriska former som laddade salen med sitt starka uttryck. I verkens titlar fanns referenser till konsthistoria, medeltida legender, judiska deportationer under nazismen och till att växa upp i följderna av ett krig. Målningarnas överväldigande närvaro, deras detaljer i kombination med titlarna fick besökarna att umgås med målningarna länge och fundera över associationer och tolkningar. I projektrummet visades också skisser och collage som legat till grund för de storskaliga målningarna som utförts i oljefärg blandad med vax. Ann Edholm har varit gästprofessor på Konsthögskolan och där inspirerat studenter i måleri under många år.

I maj skulle Konsthögskolans masterutställning *Tools for the Future* ha öppnats i de två översta salarna men på grund av restriktioner i samband med covid-19 tvingades Bildmuseet hålla stängt för besökare och även för studenterna. Istället skapade vi videointervjuer med masterstudenterna om deras verk som presenterades på sociala medier och också fanns länkade till Konsthög-

skolans och Bildmuseets hemsidor under utställningsperioden. Medverkande studenter detta år var Mikaela Crantz, Martin Eltermann, Henrik Haukeland, Irina Laaja, Viktor Mattsson, Line Gry Neivelt, Johanna Robleto, Ella Shipway, Richard Slatter, Mathijs van Sark, Per Westerlund och Josefine Östlund.

När Bildmuseet äntligen kunde öppna igen, den 27 augusti, fanns tre nya utställningar på plats. De introducerades i digitala pressvisningar men tyvärr utan vernissage på grund av att vi inte ville riskera att samla en stor publik under de rådande restriktionerna. Under hösten fick istället vår publik möta de utställande konstnärerna i digitala samtal. Vår ambitiösa retrospektiv med den amerikanska konstnären Faith Ringgold kunde äntligen upplevas av besökare och det var uppenbart hur hennes utställning talade rätt in i den pågående Black Lives Matter-rörelsen som tagit fart under våren. Faith Ringgold har under sin långa karriär inspirerats av och kommenterat både medborgarrättsrörelsen och feminism. I utställningen som vi producerade i samarbete med Serpentine Galleries i London, visades textila arbeten, målningar och grafik - ett urval ur hennes långa, och ännu pågående, karriär. Utställningen presenterades på plan 3 där en genial rumsindelning - ett diagonalt kryss - delade in salen i fyra tematiska rum och där en öppning i mitten förband alla rum med varandra. Upplevelsen av konstverken var visuellt oerhört stark då man fysiskt befann sig på plats i utställningen men de textila materialens och måleriets skulpturala kvaliteter lät sig tyvärr inte förmedlas genom fotografisk eller digital återgivning, en lärdom från detta år som synliggör de upplevelser som går förlorade i den digitala världen.

Samtidigt med Faith Ringgolds utställning öppnade också *Larissa Sansour / Heirloom* på plan 5, en separatutställning med ett enda verk i två delar: ett två-kanligt filmverk och en monumental skulptur. Den svartvita filmen *In Vitro* skildrade ett dystopiskt framtidsscenario där jorden drabbats av en ekologisk kollaps. I filmen för två kvinnliga forskare ett samtal om hur berättelser och trauman förs vidare mellan generationer och hur människors liv formas av detta arvegods. Den nära fem meter höga klotformade skulpturen *Monument for Lost Time* vibrerade av sorg och förlust. Den monumentala skulpturen var som ett hotfullt svart håll som utplånade allt ljus.

Karin Cyréns bilderbok *Maraton* utsågs till 2019 års bästa svenska bilderbok och belönades med den nationella utmärkelsen Snöbollen. Tidigare år har utställningar om årets vinnande bilderbok öppnats i samband med Littfest men varken Littfest eller vernissagen kunde äga rum som planerat på grund av pandemin. Lite försenat kunde *Årets svenska bilderbok / Maraton* dock öppna 27 augusti, som vanligt på balkongen i vår Bildverkstad. Utställningen presenterade originalbilderna till boken som på ett humoristiskt vis skildrar ett maratonlopp, en rad väntade och oväntade karaktärer och alla de mänskliga reaktioner som kan rymmas i ett sådant evenemang - smärta, list, triumf och besvikelse om vartannat.

En månad senare, lördag 27 september, öppnade vi äntligen den tematiska gruppställningen *Markkontroll* som försenats avsevärt på grund av konsekvenserna av covid-19. Vi arrangerade en vernissage med ett begränsat antal personer på plats och samtidigt direktsände vi för besökare som ville följa vernissagen digitalt hemifrån. *Markkontroll* satte fokus på mötet mellan växter, politik och historia. Hur vi idag kan hitta spår av kolonialism, globalisering och handel i växtlighet, språk och kunskapssystem. Utställningens verk pekade på växters förflyttning mellan olika kontinenter, växter som objekt för kapitalistiska intressen samt förlusten av ursprungliga växtnamn och ursprunglig växtkunskap som en följd av kolonialism och ett mer systematiskt namngivande och klassificerande i Linnés tradition.

För utställningen skapade Umeåkonstnären Gerd Aurell en monumental väggteckning, som fungerade som ett slags porträtt av skogsmark som en gång besprutats med växtgiftet hormoslyr. Maria Thereza Alves deltog med ett nytt verk som kritiserade förlusten av ursprungliga växtnamn som en konsekvens av kolonialismens maktutövning - en multimedia-installation baserad på ett projekt där personer ur guaranifolket ersatt ett antal växters latinska namn med nya namn på guarani och även komponerat hyllningssånger till växternas ära. Framträdande i utställningen var även den Londonbaserade arkitekten och konstnären Céline Condorellis installation *Corps à Corps* som samtidigt är en sittplats, en skulptur och en möbel för växtdekoration. I utställningen medverkade totalt sex konstnärer: Maria Thereza Alves, Gerd Aurell, Hanan Benammar, Céline Condorelli, Suzanne Husky och Mónica de Miranda. Utställningen curaterades i samarbete med den Frankrikebaserade frilanscuratorn Clelia Coussonnet.

Sammantaget bjöd 2020 på många intressanta konstnärskap som gestaltade aktuella och angelägna frågor. Tyvärr fick utställningarna endast möta publik under kort tid och kanske fick de inte den uppmärksamhet de förtjänade när annat stod i fokus detta år. Att vi tvingades att lägga om utställningsprogrammet för flera år framöver på grund av covid-19 orsakade mycket extraarbete eftersom alla datum, lån och avtal måste omförhandlas, med osäker utgång. Inlånen av konstverk från andra museer och transporter försenades avsevärt till följd av pandemin. Planeringshorisonten för när vi trodde att vi skulle kunna öppna museet flyttades fram konstant, exemplet med Faith Ringgolds utställning är talande. Utställningen var färdiginstallerad till den planerade vernissagen 4 april men kunde öppnas först den 27 augusti. Den skulle ha tagits ned i mitten av september men vi lyckades förlänga den till 11 januari 2021 för att besökare skulle kunna se den överhuvudtaget.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att 2020 var ett utmanande år men inte ett förlorat år. Det som var positivt var att detta vår året då vi ställde om till digitala pressvisningar, vernissager och publika program - vilket gör att vi nu kan nå ut till fler människor med vårt internationella utställningsprogram.

En insikt vi tar med oss från 2020 är att vi kommer att fortsätta att erbjuda vårt program både fysiskt och digitalt framöver. En annan insikt är att konsten och kulturen har en viktig och samhällsbarande funktion, och kanske särskilt under svåra tider som dessa.

Bildmuseets publika programarrangemang utgör en betydelsefull del i verksamheten. Visningar, föreläsningar, konstnärspresentationer, workshops, performance, konserter, filmvisningar och seminarier fördjupar kunskapen och öppnar för samtal och debatt kring de teman och frågor som utställningarna berör. All programverksamhet under 2020 var direkt knuten till aktuella utställningar. Flera arrangemang erbjöds digitalt detta år. En stor del av de planerade programpunkterna ställdes in på grund av pandemin.

Programmet i början av vårterminen anknöt till utställningarna *Design Matters*, *Ann Edholm / Tungan på ordet* och *Grada Kilomba / A World of Illusions*. Det inleddes med en röstperformance i utställningen *Ann Edholm / Tungan på ordet* ledd av Katarina Henryson, The Real Group, där besökare medverkade. I samband med *Design Matters* föreläste Maria Göransdotter, doktorand och lärare vid Designhögskolan, om *Designhistorier för framtiden*, och ett seminarium om framtida utmaningar inom designområdet anordnades i samarbete med Designhögskolan. I anslutning till *Grada Kilomba / A World of Illusions* och Samiska veckan föreläste Adriana Aurelius, projektledare för Repatriering Lycksele 2019, om *Repatriering och respekten för döden*.

Två dagar innan det årliga samarbetet med Littfest, 13 mars, skulle äga rum (poesiläsningar, vernissage, performance, spelningar) fick vi hastigt ställa in vårens återstående publika arrangemang och några dagar senare stängde Bildmuseet för besökare. När vi åter öppnade 27 augusti hade höstens programverksamhet förberetts för en begränsad publik som kunde förboka gratis entrébiljetter. Alla arrangemang livesändes också digitalt. Det framgångsrika konceptet *Art Friday* pausades. Höstens programverksamhet förlades huvudsakligen till söndagar kl 14 och de flesta arrangemangen ägde rum i Flexhallen eftersom lokalen kunde ta emot en glest sittande publik på max 30 personer.

Höstens evenemang var kopplade till utställningarna *Faith Ringgold*, *Markkontroll* och *Årets svenska bilderbok / Maraton*. I september direktsändes ett samtal om utställningen *Faith Ringgold* mellan museintendent Anders Jansson och curatorerna Hans-Ulrich Obrist och Melissa Blanchflower, Serpentine Galleries, London. Även skådespelaren och musikern Jason Nemor Hardens berättarföreställning *Ol Man River: The Life, Times and Music of Paul Robenson*, om den första svarta superstjärnan, var ett arrangemang i anslutning till *Faith Ringgold*.

I samband med utställningen *Markkontroll* direktsändes vid två tillfällen konstnärssamtal mellan museintendent Sofia Johansson och de medverkande konstnärerna Céline Condorelli, London-Milano och Maria Thereza Alves, Berlin-Neapel och curator Clelia Coussonet, Marseille. Gerd Aurells performance *Svenska växter* framfördes under öppningshelgen och ytterligare två helger av Sofia Aurell.

I oktober mottog bilderboksskaparen Karin Cyrén priset Snöbollen - Årets svenska bilderbok och berättade om tillkomsten av vinnarboken *Maraton* i ett samtal med museiintendent Brita Täljedal. Utställningen *Heirloom* presenterades i ett livesänt samtal mellan konstnären Larissa Sansour, London, och museichef Katarina Pierre i slutet av november. Utöver dessa programpunkter under året gav museivärdar och intendent ett stort antal presentationer och visningar, till största delen via digitala sändningar och på sociala medier.

Arbetet med att ställa om till digital programverksamhet med både livesändningar och i förväg inspelade evenemang innebar en kompetensutveckling för Bildmuseets personal. I början av terminen anlät vi vid några tillfällen Inhousebyrån vid Umeå universitet för hjälp med livesändningarna men senare under hösten kunde Bildmuseets egen personal framgångsrikt helt hålla i dem. Inköp av viss ny utrustning bidrog till att göra kvalitén på de digitala sändningarna allt bättre. Lärdomen från hösten är att digitala sändningar är ett betydelsefullt komplement som ökar tillgängligheten till Bildmuseets verksamhet, som vi med all säkerhet kommer att utveckla alltmer även när pandemin är över.

VISNINGAR OCH
STUDIEBESÖK

Under årets första månader fram till 19 mars, erbjöd Bildmuseet gratis visning för allmänheten alla dagar under museets öppethållande, tisdag-fredag kl 12.00, lördag-söndag kl 13.00, samt fredagskvällar. Visning på engelska gavs lördagar och vissa fredagskvällar. Dessutom familjevisning lördagar och söndagar kl 13.00. Under året tog Bildmuseet emot 29 bokade vuxengrupper för visning på plats i museet och genomförde 147 gratisvisningar. Mellan 27 augusti och 11 november erbjöds introduktioner till utställningarna kl 13.00 torsdag-söndag. Inga familjevisningar erbjöds.

ÖPPEN
BILDVERKSTAD

Fram till 19 mars anordnades öppen bildverkstad under ledning av två pedagoger varje lördag och söndag kl 12.00-16.00. Totalt 620 besökare i olika åldrar deltog i de kreativa aktiviteterna i museet. När Bildmuseet stängde och drop-in verksamheten i bildverkstaden därmed ställdes in, behövde vi hitta nya sätt att nå besökarna. Vi satsade digitalt och delade med oss av tips och idéer om hur man kan skapa hemma via Facebook och Instagram. Efter 27 augusti, när museet åter öppnade var bildverkstaden öppen för besökare men obemannad. Där fanns i stället inspirationsmaterial och den pedagogiska handledningen *Upptäcktsfärden* som vägledde och gav idéer till eget skapande med utgångspunkt i museets utställningar.

Teman i öppen bildverkstad 2020

Design Matters

Verkstadsaktiviteterna i början av året utgick från utställningen *Design Matters*. Vi diskuterade hur vi tror att miljön, föremålen omkring oss och våra kläder ser ut om 50 år och vi skapade förslag på framtida design av kläder och föremål som skulle kunna lösa problem som finns i dag.

Ann Edholm / Tungan på ordet

Under skollovet 3-8 mars anordnades verkstad för alla lovlediga med inspiration från Ann Edholms utställning *Tungan på ordet*. Bildverkstaden flyttade ner till Bildmuseets hörsal Flexhallen på plan 0 där vi skapade stort och kollektivt med färg och form. Totalt 165 barn, unga och vuxna deltog.

Faith Ringgold

Under senvåren och hösten var utställningen *Faith Ringgold* och dess teman medborgarrättsrörelsen och feminism utgångspunkt för den pedagogiska verksamheten. En digital familjevisning som fanns på Bildmuseets hemsida och korta filmer på sociala medier presenterade utställningen och gav uppslag till frågor att diskutera och till eget skapande hemma.

KONSTKVÄLL FÖR UNGA

Öppna kvällar för unga, med konstsamtal och verkstad, anordnades fyra fredagar under året. Två av dessa var digitala. *Konstkväll för unga* har målgruppen 16-25 år och vänder sig både till gymnasieelever och studenter. En stor del av deltagarna var internationella gäststudenter vid Umeå universitet.

ÖPPEN KULTUR- FÖRSKOLA

Öppen kulturförskola erbjöds på fredagar kl 11.00-15.00 vid sju tillfällen under våren. Verksamheten på plats kompletterades med inlägg på sociala medier som tipsade om eget skapande för de allra yngsta. *Öppen kulturförskola* leds av konstnären Maria Sundström och Bildmuseets konstpedagoger. Den mycket uppskattade verksamheten som riktar sig till föräldralediga med små barn, besöktes fram till 19 mars av ca 30-50 barn och vuxna per tillfälle, totalt 257 personer.

BABYVISNING

Vid två tillfällen under våren anordnade Bildmuseet babyvisningar och babymåleri med ätbar färg under ledning av konstnären Maria Sundström. Båda tillfällena var fullbokade. I november gav Maria Sundström en web-föreläsning om babymåleri och om att visa konst för de allra yngsta. Intresserade från hela landet deltog.

SKOLPROGRAM

2020 tog Bildmuseet emot 56 bokade barngrupper och skolklasser från förskolor, grundskolor och gymnasier samt grupper av universitetsstudenter, vuxen-studerande från folkhögskolor och SFI-studerande (svenska för invandrare). Totalt 1067 elever/studenter i de förbokade gruppbesöken. Alla fick visning av pågående utställningar och en stor del deltog i skapande aktiviteter i bildverkstaden. Under våren och hösten erbjöds skolor och förskolor digitala skolprogram med aktiviteter som utgick från Bildmuseets utställningar.

Design Matters / Tema framtidsvision år 2070 (14 januari - 27 februari)

Hur klär vi oss om 50 år? Vilka material används? Vilka problem står vi inför och hur kan design bidra till att lösa dem? Vilka egenskaper önskar vi att olika material ska ha? Kan vi konsumera hållbart? I skolprogrammet utgick vi från utställningen *Design Matters* och lät oss inspireras av hur material kan användas på nya och oväntade sätt.

Årets svenska bilderbok / Maraton (13 mars - 30 april)

Karin Cyréns bok *Maraton* var utgångspunkt för skolprogrammet som erbjöds digitalt. Eleverna tecknade panoramautsikter från de platser där de själva befann sig och skildrade situationer med inspiration från boken. De deltagare som ville kunde posta sin bild på Bildverkstadens Instagram.

Faith Ringgold (6 maj - 11 juni, 14 september - 18 december)

Under slutet av vårterminen och hela höstterminen låg fokus på *Faith Ringgold*. Eleverna besökte utställningen fysiskt eller digitalt. De färgstarka konstverken som berör teman som afroamerikansk historia, medborgarrättsrörelsen och feminism var utgångspunkt för frågor och diskussioner. Eleverna fick själva skapa lapptäcksbitar med inspiration från Faith Ringgolds verk, där de i textil form besvarade frågor som "Vad drömmer du om? Vad vill du förändra?" Bitarna syddes ihop till ett stort kollektivt lapptäcke som hängdes upp i bildverkstaden där det kunde fungera som inspiration för andra besökare.

KONSTPEDAGOGISKA PROJEKT

Projekt med Midgårdsskolan

Våren 2020 ledde Bildmuseets konstpedagoger ett projekt med elever i årskurs 3 från Midgårdsskolan i Umeå. Utgångspunkt för projektet var Ann Edholms utställning *Tungan på ordet*. Eleverna fördjupade sig i teman som målningarna berörde och studerade de tekniker som konstnären använt, för att sedan skapa egna målningar. En utställning med elevernas målningar som skulle ha avslutat projektet ställdes in på grund av pandemin.

Samverkansprojektet Democracy and Contemporary Art

I mars genomförde konstpedagogerna Denise Mångsén och Karin Jonsson en studieresa till Kapstaden i Sydafrika inom projektet *Democracy and Contemporary Art*, som beviljats stöd från Enheten för forskningsstöd och samverkan, Umeå universitet. Resans syfte var konstpedagogiskt kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan Bildmuseet och South African National Gallery vid Iziko Museums of South Africa. Den ingick i en förstudie för framtida projekt.

Rita för att lära och lära sig att rita i lågstadiets NO-undervisning

Under året deltog konstpedagog Denise Mångsén i forskningsprojektet *Rita för att lära och lära sig att rita*. Projektet som leds av Sofie Areljung vid Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap undersöker den pedagogiska potentialen i att rita i lågstadiets NO-undervisning. Projektet pågår till 31 december 2022.

Digital konstpedagogik

2020 sökte och beviljades Bildmuseet utvecklingsmedel för projektet *Digital konstpedagogik* från Enheten för forskningsstöd och samverkan, Umeå universitet. Projektet utgår från Agenda 2030 och de utmaningar som uppstått med anledning av covid-19. Syftet är att utveckla Bildmuseets konstpedagogiska metoder för att arbeta digitalt med skolklasser. Extern samarbetspart är lärare och ca 60 elever i årskurs 1 på Midgårdsskolan i Umeå. Under året fick eleverna, via digitala medier, ta del av och fördjupa sig i utställningen *Faith Ringgold*.

STUDIEDAG FÖR BILDLÄRARE

En studiedag för bildlärare 30 oktober arrangerades i samarbete med Institutionen för estetiska ämnen i anslutning till Kunskapsveckan vid Lärarhögskolan, Umeå universitet.

KONSTPEDAGOGIK I SAMTIDA KONST- FORMER 15HP

Bildmuseet deltog för fjärde gången i planering och genomförande av universitetskursen *Konstpedagogik i samtida konstformer*. Institutionen för estetiska ämnen i lärarutbildningen, Umeå universitet, har huvudansvar för denna distanskurs som riktar sig till dem som vill fördjupa sina kunskaper inom samtida konst och konstpedagogik. Undervisningen under höstterminen skedde digitalt. Från Bildmuseet medverkade museiintendent Lisa Lundström.

ÖVRIGA SAMARBETEN
MED UNIVERSITETS-
UTBILDNINGAR

Hösten 2020 fortsatte samarbetet med programmet *Branschutbildningen för museer och kulturarv* och ämnet museologi. Studenter från A-kursen observerade Bildmuseets programverksamhet och gjorde jämförelser mellan upplevelser av att ta del av evenemangen på plats och att följa digitala livesändningar hemifrån.

Bildmuseets konstpedagoger handledde en grupp studenter från kursen Bild 2, estetiska ämnen inom lärarutbildningen. Studenterna deltog i planering och genomförande av skolprogrammet i samband med utställningen *Faith Ringgold*. De gav visningar och ledde workshops för skolklasser. 580 elever från 32 skolor deltog.

Under höstterminen medverkade Bildmuseets intendent och museichef som föreläsare i en av Konsthögskolans kurser, *BA3 Konsthistoria och konstteori kopplat till konstproduktion*. Föreläsningarna berörde konstvärldens infrastruktur, utställningsproduktion, curatorsrollen och konstpedagogrollen.

NETWORKING NORTH

2020 beviljades regionala projektmedel för *Networking North*, ett treårigt projekt (2020-2023) där Bildmuseet utvecklar förutsättningarna för konstnärer att bo och verka i Västerbotten. Med portfoliovisningar, föreläsningar, samtal, workshops och individuell handledning vill Bildmuseet bidra till utveckling och internationalisering av bildkonstscenen i norra Sverige. Projektets idé bygger på att ta tillvara den professionella erfarenhet som redan finns hos museets personal och att dess kompetens används på ett sådant sätt att den kommer det regionala konstlivet till del.

Networking North genomförs med stöd av Region Västerbotten och i samarbete med konstkonsulenter i Västerbottens, Norrbottens, Västernorrlands och Jämtlands län.

Projektet leds av en styrgrupp bestående av Katarina Pierre, museichef, Anders Jansson, museiintendent och Fanny Carinasdotter, konstkonsulent i Västerbotten. Adjungerad i styrgruppen är Lisa Lundström, museiintendent. Lisa Lundström är projektledare för projektet.

Följande aktiviteter inom projektet har genomförts (till största delen digitalt):

Startmöte, introduktion (10 juni)

Inspirationsträff om att presentera sig som konstnär i text och bild (14 november)
Föreläsare: Katarina Pierre, Fanny Carinasdotter, Lisa Lundström, Clelia Coussonet.

Ateljésamtal / individuell handledning

Inom projektet erbjuder Bildmuseet möjlighet till individuell coachning. Dessa ateljésamtal med handledning riktar sig till bildkonstnärer i Västerbotten, Norrbotten, Västernorrland, Jämtland och genomförs av museiintendenterna vid Bildmuseet. Under hösten 2020 anmälde 19 konstnärer intresse för att delta.

Portfoliovisning (23 - 24 november)

25 konstnärer från de fyra nordliga länen fick träffa 16 internationellt verk-samma curatorer i korta samtal. Vid dessa speed-dating-träffar på 30 min presenterade konstnärerna sina konstnärskap och pågående projekt. Samtalen fördes med hjälp av videokonferensverktyget zoom. Under två dagar sammanfördes konstnärer och curatorer i 200 individuella samtal. Syftet var att öka konstnärernas kontaktnät och att ge internationellt verk-samma curatorer tillfälle att möta konstnärer i norra Sverige.

Curatorssamtal (8 december)

Sofia Johansson och Clelia Coussonet

IASPIS

Iaspis (International Artists Studio Programme in Sweden) är Konstnärsnämndens internationella ateljéprogram för yrkesverksamma konstnärer. Sedan 1999 erbjuder Umeå en ateljéplats i upp till tre månader per år för utländska konstnärer och utställningscuratorer. Syftet är att utveckla kontakter mellan konstnärer i Sverige och aktörer på den internationella arenan och på så sätt bidra till konstnärlig fördjupning och förbättrade arbetsvillkor. Iaspis Umeå är ett samverkansprojekt mellan Bildmuseet, Konsthögskolan Umeå universitet, Umeå Kommun, Verkligheten, Vita kubén / Norrlandsoperan och Museum Anna Nordlander. Bildmuseets representant i Iaspis Umeå är Lisa Lundström.

Våren 2020 hade Iaspis Umeå bjudit in två konstnärer för vistelse i Umeå inför hösten: Yingmei Duan, Kina/Tyskland och Geoff Robinson, Australien. De är båda verksamma som performance-konstnärer. På grund av pandemisituationen har de skjutit upp sina stipendievistelser till hösten 2021. I december arrangerade Iaspis Umeå ett digitalt samtal: *Beijing - Melbourne - Luleå - Artists talk!* där Yingmei Duan, Geoff Robinson och konstnären Sara Edström, Luleå, medverkade.

UTSTÄLLNINGAR
PÅ TURNÉ

Under 2020 har två av Bildmuseets utställningsproduktioner gått på turné.

Animalisk / Konst över arter och existenser

Utställningen *Animalisk / Konst över arter och existenser*, curaterad av Filipa Ramos och producerad av Bildmuseet, visades på Bildmuseet 14 juni - 20 oktober 2019. Därefter visades den på BALTIC Centre of Contemporary Art i Gateshead, Storbritannien 16 november 2019 - 16 mars 2020.

Carl Johan de Geer / Den stora missuppfattningen

Bildmuseet curaterade och producerade utställningen *Carl Johan de Geer / Den stora missuppfattningen* som visades på Bildmuseet 12 april - 15 september 2019. Utställningen har sedan gått vidare på turné. Den visades på Kulturen i Lund 4 april - 30 augusti 2020 och kommer under 2021 att visas på Thielska Galleriet, Stockholm.

Bildmuseets synlighet i medierna har givetvis påverkats av att vi har haft stängt under perioder av året. Den viktigaste bevakningen sker vanligen när vi öppnar nya utställningar, och under pandemiåret 2020 har vi bara haft två sådana tillfällen: *Faith Ringgold* (27 augusti), samt *Larissa Sansour / Heirloom* och *Markkontroll* (27 september).

Istället för att bjuda in till pressvisningar på Bildmuseet har vi under pandemin utvecklat digitala arbetssätt för att nå ut. Direktsända pressvisningar med konstnärer på länk och förinspelade inslag har uppskattats av journalister och kritiker, liksom möjlighet till enskild tid i utställningen och zoomvisning av curator. Det har visat sig ge överraskande goda resultat.

Under året kan vi särskilt glädja oss åt det stora medieintresset för Faith Ringgolds brännande aktuella retrospektiv. I Art Reviews prestigefyllda Power 100-rankning för 2020 korades Black Lives Matter som etta, den första gången som en rörelse ansetts så tongivande i konstvärlden. Dagens Nyheter skrev: ”ett fint exempel är konstaktivisten Faith Ringgold, som 90 år fyllda nu fått välförtjänt uppmärksamhet på Bildmuseet i Umeå”. I samband med öppningen lyftes utställningen fram med ett uppslag i tidningen.

Ringgolds utställning på Bildmuseet fick goda recensioner i P1 Kultur, Aftonbladet, Västerbottens-Kuriren, ETC Sverige och lyftes fram i två TT-artiklar som publicerades i dagspress runt om i landet. Den uppmärksammades också i Icon Magazine, Tidskriften Form, M-magasin, Femina, Feministiskt perspektiv och Tidningen Vi. Utställningen recenserades också i Kunstkritikk, som senare också listade den som årets viktigaste: ”Seeing Faith Ringgold’s entire oeuvre for the first time in Sweden was a total privilege, and Bildmuseet should be praised for bringing the exhibition here”.

Det glädjande intresset för Faith Ringgolds utställning fick tyvärr en oönskad konsekvens, nämligen att Larissa Sansours starka *Heirloom* - som invigdes vid samma tillfälle - inte fick det utrymme den förtjänar. Utställningen uppmärksammades dock i P1 Kultur, som sände en intervju med konstnären i samband med öppnandet, i Västerbottens-Kuriren, M-magasin och i tidskriften Arkitekten.

En månad senare när utställningen *Markkontroll* öppnade fanns det åter plats på medias dagordning - intresset var högt och rapporterna positiva. Utställningen recenserades och lyftes fram i TT, Dagens Nyheter, Kulturnyheterna och Västerbottensnytt SVT, Västerbottens-Kuriren, Norrbottens-Kuriren, Tidningen Vi, Oddasat, P4 Västerbotten och P1 Kultur i Sveriges Radio.

En stor del av medias bevakning av Bildmuseet har inte oväntat handlat om kulturvärldens och museernas situation under pandemin, om stängning respektive öppning. Bildmuseet har omskrivits i artiklar med rubriker som ”Sveriges museer förbereder sig på det värsta” (TT), ”Kulturen digital i väntan på hösten” (Västerbottens-Kuriren), ”Museerna slår åter upp sina portar” (Folkbladet) och ”I väntan på besked från regeringen” (Västerbottens-Kuriren) och ”Katastrof för landets museer”.

ÖPPETTIDER

1 januari - 19 mars

Tisdag-Torsdag 10-17
Fredag 10-21
Lördag-Söndag 10-17

(Stängt: 20 mars - 26 augusti)

27 augusti - 11 november

Torsdag-Söndag 12-17

(Stängt: 12 november - 31 december)

BESÖKS-
STATISTIK

Januari	5208
Februari	6266
Mars	3251
April	0
Maj	0
Juni	0
Juli	0
Augusti	627
September	3739
Oktober	4584
November	956
December	0

Totalt 24 631 besökare år 2020

EKONOMI

Bildmuseets intäkter uppgick 2020 till 30,6 Mkr. Umeå universitet bidrog med 21,6 Mkr varav 2,1 Mkr i ett särskilt åtagande från Utbildningsdepartementet. Från Kulturdepartementet har Bildmuseet ett årligt stöd på 0,7 Mkr som utökades under 2020 p g a covid-19 till totalt 1,0 Mkr. Externa bidrag under 2020 bestod av 5,0 Mkr från Umeå kommun, 3,0 Mkr från Campus X Design AB (hyresrabatt) samt 1,0 Mkr i privata donationer. 0,1 Mkr erhöles i turné-intäkter för utställningen *Carl Johan De Geer / Den stora missuppfattningen*. Övriga försäljningsintäkter bestod av 0,3 Mkr försäljning shop, visningar och uthyrning av lokaler, samt 0,1 Mkr i intäkter för samarbeten med kurser vid Umeå universitet. 0,2 Mkr erhöles från Kalmar konstmuseum som Bildmuseet samarbetar med om en kommande utställning. Dessa medel ska fördelas ut till konstnärer under 2021. Periodiserade externa medel uppgick till -1,7 Mkr.

Kostnaderna under 2020 uppgick totalt till 28,8 Mkr varav personalkostnader samt arvoden till konstnärer, kuratorer och föreläsare 12 Mkr, lokalkostnader 8,9 Mkr, avskrivningar 0,7 Mkr, universitets- och fakultetsgemensamma kostnader 1,0 Mkr och driftskostnader 6,2 Mkr.

På grund av covid-19 blev en del av den planerade verksamheten under året framflyttad och kostnaderna blev därför lägre än förväntat. Årets resultat år 2020 blev 1,8 Mkr.

RÅDGIVANDE GRUPP

I enlighet med Umeå universitets anvisningar har Bildmuseet en rådgivande grupp. Den består av en extern ordförande samt en extern ledamot från kultursektorn, en representant från varje fakultet vid Umeå universitet, en representant från Umeå kommun, samt två representanter från Umeå studentkår. Bildmuseets chef är ständigt adjungerad.

Ann Larsson, extern ordförande

Erik Åström, extern ledamot

Camilla Hällgren, samhällsvetenskaplig fakultet vid Umeå universitet

Pernilla Lundberg, medicinsk fakultet vid Umeå universitet

Anders Lundin, teknisk-naturvetenskaplig fakultet vid Umeå universitet

Märit Simonsson, humanistisk fakultet vid Umeå universitet

Fredrik Lindegren, Umeå kommun

Timmy Nyberg, studeranderepresentant

Erik Vikström, studeranderepresentant

Ständigt adjungerad: Katarina Pierre, museichef Bildmuseet

Sekreterare: Maja Sandow, administrativ samordnare Bildmuseet

PERSONAL

Katarina Pierre, museichef
Mattias Andersson, museiassistent
Olle Ebgen-Ljungblad, museitekniker
Jonas Holmberg, museivärd
Anders Jansson, museiintendent
Sofia Johansson, museiintendent
Karin Jonsson, museipedagog
Lisa Lundström, museiintendent
Denise Mångsén, museipedagog
Emma Mårtensson, museivärd
Karin Nordbrandt, museivärd
Magnus Olofsson, museitekniker
Pierre Persson, museivärd
Maja Sandow, administrativ samordnare
Brita Täljedal, museiintendent
Helena Vejbrink, kommunikatör
Martina Wolgast, museivärd
Polly Yassin, museivärd

Under året har även visstidsanställda museipedagoger, museivärdar och tekniker arbetat vid Bildmuseet.

UTSTÄLLNINGAR

Grada Kilomba / A World of Illusions

- 2020/03/08

I Grada Kilombas filmtrilogi *Illusions* [Illusioner] mötte vi de välkända berättelserna om Narcissus och Echo, Oidipus och Antigone, men i omarbetade versioner framförda av skådespelare. Genom antik mytologi och kolonial historia talar verket om mänskliga rättigheter, rakt in i vår samtid. Precisionen i det konstnärliga uttrycket och ett angeläget budskap rotat i egna erfarenheter gör Grada Kilomba till en av de mest intressanta konstnärerna just nu. Detta var hennes första separatutställning i Skandinavien. Den tredje delen av *Illusions* producerades av och för Bildmuseet i samarbete med Maxim Gorki Theater i Berlin.

Grada Kilombas (f. 1968, Portugal) konst har visats runt om i världen, bland annat på São Paulo-biennalen (2016) och på Berlinbiennalen (2018) där hon var en av de mest uppmärksammade konstnärerna. Kilombas bok *Plantation Memories: Episodes of Everyday Racism* [Plantageminnen: Berättelser om vardagsrasism] (2008) har tryckts i 5 upplagor. Curator: Katarina Pierre

Med stöd av Goethe-Institut Schweden och Calouste Gulbenkian Foundation.

Design Matters

- 2020/04/05

Design Matters visade föremål och tekniker som snart kan vara en del av vår vardag. I en tid då vi står inför stora utmaningar har framtidens design en potential att staka ut nya vägar. Vi måste producera och konsumera på nya sätt.

Förändras vårt förhållande till tingen om skorna vi bär har odlats av oss själva, om tallriken vi äter på är en levande organism? Kan en orsak till klimatkatastrof bli till något vackert och värt att bevara? I utställningen presenterades projekt av Caracara, Liz Ciokajlo, Jesper Eriksson, Officina Corpuscoli/Maurizio Montalti, Jenny Nordberg, Ewa Nowak samt Superflux. De är alla internationellt etablerade designer och designgrupper som utmanar våra förväntningar på konsumtionsvaror, mode, möbler, på gemensamma platser och funktioner. *Design Matters* gav tillfälle att reflektera över vad funktion, hållbarhet och skönhet egentligen är. Den visade design som ställer frågor om den tid vi lever i och som öppnar för nya sätt att samspela med världen.

Utställningen sammanställdes och producerades av Bildmuseet och invigdes under 2019 då vår granne Designhögskolan firade sitt 30-årsjubileum. Under vårvintern 2020 erbjöd vi ett program av föreläsningar och evenemang som fördjupade utställningens tema. Curator: Anders Jansson.

Ann Edholm / Tungan på ordet

- 2020/04/12

Ann Edholm vill att hennes målningar ska upplevas som ett möte med en människa, direkt och fysiskt. Med oljefärg blandad med vax och pålagd i tunna lager på lager ger hon sina stora målningar en fysisk, kroppslig materialitet. De grafiskt tydliga, geometriska formerna kan tyckas helt abstrakta, men i Edholms bildvärld finns kulturella referenser och uttryck för personliga erfarenheter. Bildmuseet presenterade delar ur Ann Edholms serie *Tungan på ordet* (2003-2011) tillsammans med skisser och collage. Några av målningarna visades här offentligt för första gången. I verken finns tolkningar av konsthistoria och medeltida legender, av judiska deportationer under nazismen och av att växa upp i följderna av ett krig.

Ann Edholm (f. 1953) bor och arbetar i Lid, Nyköping. Hon har varit professor i måleri vid Kungl. Konsthögskolan och Konsthögskolan Valand i Göteborg, samt gästprofessor vid Konsthögskolan, Umeå universitet. Sedan 80-talet har hon haft ett stort antal utställningar och offentliga uppdrag. För Umeå universitet skapade hon 1998 på uppdrag av Statens konstråd det platsspecifika verket *Tango d'amour*, fem målningar på duk placerade runt den centrala ljusgården i Lärarutbildningshuset. 2013 genomfördes hennes vinnande förslag till en monumental ridå för ECOSOC-salen i Förenta Nationernas högkvarter i New York. 2018 tilldelades Ann Edholm Bildkonstnärnsfondens Stora Stipendium.

Utställningen möjliggjordes genom generösa lån från privata långivare. Den producerades av Bildmuseet. Curator: Brita Täljedal. Med stöd av MTAB.

INSTÄLLD: Konsthögskolan Umeå / Tools for the Future

2020/05/01 - 2020/05/17

Utställningen *Tools for the Future* skulle ha varit avslutningen på fem års studier i fri konst och en tid av intensiv diskussion, research och arbete. Den ställdes in på grund av situationen kring det nya coronaviruset, men de nyexaminerade konstnärerna presenterades i videointervjuer som fanns länkade till Konsthögskolans och Bildmuseets hemsidor under utställningsperioden.

Utställningen på Bildmuseet skulle ha presenterat verk av Mikaela Crantz, Martin Eltermann, Henrik Haukeland, Irina Laaja, Viktor Mattsson, Line Gry Neivelt, Johanna Robleto, Ella Shipway, Richard Slatter, Mathijs van Sark, Per Westerlund och Josefine Östlund som alla tog sin examen på masterprogrammet vid Konsthögskolan, Umeå universitet, 2020.

Christoph Draeger, professor vid Konsthögskolan, var huvudhandledare för masterprogrammet i fri konst.

Årets svenska bilderbok / Maraton

2020/08/27 - 2020/11/29

Maraton utsågs till 2019 års bästa svenska bilderbok och belönades med den nationella utmärkelsen Snöbollen. Karin Cyrén som skapat boken mottog priset hösten 2020. I utställningen presenterades originalbilderna till boken och man kunde höra konstnären berätta om hur den kommit till. *Maraton* är full av prillig komik och inbyggda minidramer. Förloppet - maratonloppet - rymmer smärta och list och triumf om vartannat. I prismotiveringen beskrivs boken som "humanistisk, gränsöverskridande och kosmopolitisk".

Karin Cyrén (f. 1984) arbetar framförallt med bilderböcker men även med illustrationsuppdrag, offentliga utsmyckningar och undervisning. Hon har studerat illustration och grafisk design vid Konstfack och debuterade 2011 som illustratör med *Paraplyresan*, ett samarbete med författaren av Håkan Jaenson. Sedan dess har hon både illustrerat andras texter och skrivit egna böcker.

Utmärkelsen Snöbollen är ett initiativ av Krumelur, Umeå Kultur, Kulturföreningen Pilgatan, Bildmuseet, Länsbiblioteket i Västerbotten, Littfest, Mittuniversitetet och Svenska Tecknare. Utställningen producerades av Bildmuseet. Curator: Brita Täljedal.

Faith Ringgold

2020/08/27 - 2021/01/10

Som konstnär, aktivist och författare har Faith Ringgold utmanat orättvisor och förutfattade meningar om afroamerikansk identitet under fem årtionden. I en stor retrospektiv utställning presenterade Bildmuseet målningar, grafik och textila arbeten från 1960-talet fram till 2000-talet.

Faith Ringgold växte upp under den kreativa och intellektuella era som kallas Harlem Renaissance. Under hela sitt konstnärskap har hon befunnit sig mitt i den samtida debatten; med målningar inspirerade av amerikansk medborgarrättsrörelse och feminism likväl som i självbiografiska textila berättelser. I hennes konst finns inspiration från många visuella och kulturella källor, som tidig europeisk modernism liksom traditionella lapptäcken och deras plats i slaveriets historia.

Faith Ringgold (f. 1930, Harlem, New York) är bosatt i New Jersey, USA, och har varit verksam som konstnär sedan tidigt 1960-tal. Ringgold finns bland annat representerad på Guggenheim, MoMA och Metropolitan Museum of Art i New York.

Utställningen var Faith Ringgolds första retrospektiv i Norden. Den var initierad av Serpentine Galleries och sammanställd av Hans Ulrich Obrist och Melissa Blanchflower. För presentationen på Bildmuseet stod museiintendent Anders Jansson. Med stöd av Fort Knox.

Larissa Sansour / Heirloom

2020/08/27 - 2021/04/11

I utställningen *Heirloom* [Arvegods] tog Larissa Sansour med oss till en dystopisk framtid där jorden drabbats av ekologisk kollaps. Där gör den mänskliga klonen Alia upp med tidigare generationers trauman, livsmål och drömmar. Vilka berättelser övertar vi från tidigare generationer? Hur formas våra liv av detta arvegods?

Hjärtat i utställningen var den tvåkanaliga science fiction-filmen *In Vitro* [I odlingsglas]. Efter en miljökatastrof tvingas människor att leva under jord och en övergiven kärnkraftsreaktor fungerar som fruktodling. Där ligger frukt-trädgårdens skapare Dunia på sin dödsbädd när 30-åriga Alia kommer för att besöka henne. Till utställningen hörde också en installation med en monumental skulptur, *Monument for Lost Time* [Monument över förlorad tid].

Larissa Sansour (f. 1973 i Jerusalem) är en danskpalestinsk konstnär och regissör baserad i London. Hennes filmer har visats på filmfestivaler och konstmuseer över hela världen. *Heirloom* skapades för den danska paviljongen på Venedigbiennalen 2019.

Curatorer för presentationen på Bildmuseet: Katarina Pierre och Brita Täljedal. Med stöd av Statens Kunstfond i Danmark.

Markkontroll

2020/09/27 - 2021/04/11

Utställningen *Markkontroll* utforskade sambandet mellan växter, politik och historia. Den samlade verk av samtida konstnärer som intresserar sig för botanikens politiska dimensioner: växter som handelsvara, växters cirkulation i världen och klassifikationen av dem.

När man betraktar människans historia genom botanikens prisma aktualiseras frågor om makt, framtid och människans roll i den levande världen. Via handel, imperiebyggen och globalisering har frön och växter rört sig mellan kontinenter och lämnat spår i landskap, språk och kunskap. I många fall har vetenskapens kartläggning av arter gått hand i hand med västvärldens jakt på nya territorier att erövra.

Medverkande konstnärer: Maria Thereza Alves, Gerd Aurell, Hanan Benammar, Céline Condorelli, Suzanne Husky och Mónica de Miranda.

Utställningen producerades av Bildmuseet.

Curatorer: Clelia Coussonnet och Sofia Johansson.

PROGRAM

JANUARI

LÖR 25/1 kl 15.00-16.00

Resonans och kontakt / Körperformance ledd av Katarina Henryson
Klingande körperformance av deltagarna i en workshop ledd av Katarina Henryson, tidigare medlem i The Real Group. Föreställningen ägde rum i utställningen *Ann Edholm / Tungan på ordet*.

FEBRUARI

SÖN 2/2 kl 14.00-15.00

Curatorsvisning i utställningen *Ann Edholm / Tungan på ordet*
Brita Täljedal, museiintendent och utställningens curator, gav en visning av *Ann Edholm / Tungan på ordet*.

LÖR 9/2 kl 14.00-15.00

Designhistorier för framtiden
Maria Göransdotter, lärare och doktorand vid Designhögskolan föreläste på Bildmuseet i anslutning till utställningen *Design Matters*.

FRE 14/2 kl 17.00-21.00

Art Friday med designtema på Alla hjärtans dag!
Mingel och design-quiz med fina priser samt skapande i vår designverkstad. Det bjöds på hjärtegodis och kärleksfull stämning under kvällen.

SÖN 16/2 kl 14.00-15.00

Curatorsvisning i utställningen *Design Matters*
Anders Jansson, museiintendent och utställningens curator, gav en visning av utställningen *Design Matters*.

TIS 23/2 kl 14.00-15.30

Filmvisning
Filmen *Frantz Fanon: Black Skin White Mask* (71 min), 1995 av filmaren och konstnären Isaac Julien visades i Flexhallen

TIS 25/2 kl 10.00-17.00

Bokrea i museishopen
Årets bokrea startade i Bildmuseets shop. Besökarna kunde fynda bland ett unikt urval böcker, konstkataloger och olika sorters bildsouvenirer.

MARS

FRE 13/3 kl 17.00-01.00

INSTÄLLT: Art Friday med Littfest och vernissage

Littfest och Bildmuseet skulle ha bjudit till en fest för litteraturen och konsten men hela programmet blev inställt på grund av restriktionerna i samband med covid-19.

Planerat program för kvällen:

Bandet Glesbygd'n återuppstår och spelar dansant vemodsreggae, serierutor tecknas live på storbildsskärm, utställningen *Årets svenska bilderbok* öppnas, poesiläsningar med internationella gäster mitt i en konstutställning.

Vernissage för *Maraton / Årets svenska bilderbok*. Karin Cyrén mottar bilderbokspriset Snöbollen och berättar om sin bok. I samarbete med Krumelur och Snöbollen. Kreativt skapande för alla åldrar i bildverkstaden med inspiration av *Årets svenska bilderbok*.

De nominerade till 2019 års Katapultpris presenteras: Daniel Yousefi, Felicia Mulinari, Maja Thrane, Kayo Mpoyi och Judith Kiros. Elis Monteverde Burrau är konferencier. Presenteras i samarbete med Sveriges författarförbund.

Läsningar med Tua Forsström, Ananda Devi, Kim Moore och Aušra Kaziliūnaitė. Konferencierer är Per Bergström och Kristofer Folkhammar. Presenterats i samarbete med Versopolis och Albert Bonniers Förlag.

Serieskapare tecknar live på storbild under fredagens festkväll på Bildmuseet - Sara Granér, Anneli Furmark och Alma Thörn. Sofia Olsson från Galago medverkar och håller ordning bland skissblocken. Presenteras i samarbete med Studieförbundet Bilda.

Läsningar med Sjón, Krystyna Dąbrowska och Dorta Jagić. Konferencierer är Per Bergström och Kristofer Folkhammar. Presenteras i samarbete med Versopolis och Icelandic Literature Centre.

DJs Stora & Lilla Döden, Andra Anna och Yolanda Aurora Bohm Ramirez. Presenteras i samarbete med Studieförbundet Bilda.

Bandet Glesbygd'n återuppstår på Littfest. Presenteras i samarbete med Studieförbundet Bilda.

APRIL

FRE 3/4 kl 17.00-01.00

INSTÄLLT: Art Friday med vernissage: *Faith Ringgold*

Invigning av en retrospektiv utställning med målningar, grafik och textila arbeten från 1960-talet fram till 2000-talet av den amerikanska konstnären Faith Ringgold. Tal och presentationer.

Kvällens DJ Elena Wolay - vinyl-DJ, musikjournalist, klubbarrangör från Malmö med Afrofuturism som specialitet. Efter vernissagen konsert med Fågelle (Klara Andersson), cool elektronisk pop från Göteborg.

FRE 5/4 kl 14.00-15.00

INSTÄLLT: Curatorsvisning i utställningen *Faith Ringgold*

Anders Jansson, museiintendent och utställningens curator, ger en visning av utställningen *Faith Ringgold*.

MAJ

FRE 1/5 kl 17.00-21.00

INSTÄLLT: Art Friday med vernissage: *Konsthögskolan / Tools for the Future*

Invigning av *Tools for the Future*, årets examensutställning av masterstudenterna på konsthögskolan med mingel, presentationer, performance, bar och DJ. Verk av Mikaela Crantz, Martin Eltermann, Henrik Haukeland, Irina Laaja, Viktor Mattsson, Line Gry Neivelt, Johanna Robleto, Eleanor Shipway, Richard Guy Slatter, Mathijs Van Sark, Peslar Westerlund och Josefine Östlund. Huvudhandledare för utställningen: konstnären Christoph Draeger, professor vid Konsthögskolan.

SÖN 10/5 kl 14.00-15.00

INSTÄLLT: Guidad visning av *Konsthögskolan / Tools for the Future*

Studenter från Konsthögskolan ger en guidad visning av sin utställning.

SÖN 10/5 kl 15.00-16.00

INSTÄLLT: Stipendieutdelning: *Konsthögskolan*

Utdelning av stipendier till avgångsstudenter från Konsthögskolan i deras utställning.

SÖN 17/5 kl 14.00-15.00

INSTÄLLT: Guidad visning av *Konsthögskolan / Tools for the Future*

Studenter från Konsthögskolan ger en guidad visning av sin utställning.

LÖR 30/5 kl 14.00-15.00

INSTÄLLT: Utdelning av VK:s kulturpris i Bildmuseet

JUNI

LÖR 12/6 kl 17.00-21.00

INSTÄLLT: Art Friday med sommarvernissage

Två nya utställningar: *Markkontroll* och *Larissa Sansour / Heirloom*

SEPTEMBER

SÖN 6/9 kl 14.00-15.00

Curatorsvisning i utställning *Faith Ringgold*

Anders Jansson, museiintendent och utställningens curator, gav en visning av utställningen *Faith Ringgold*. Både i Bildmuseet och livestreamat.

SÖN 13/9 kl 14.00-15.00

Samtal om Faith Ringolds konst

Publikt samtal mellan curatorerna Hans Ulrich Obrist och Melissa Blanchflower, Serpentine Galleries, London, och museiintendent Anders Jansson. Både i Bildmuseet och livestreamat.

SÖN 27/9 kl 12.00-17.00

Performance i utställningen *Markkontroll*

Gerd Aurells teckningsperformance *Svenska växter* framfördes i utställningen *Markkontroll* under Bildmuseets öppettider.

SÖN 27/9 kl 14.00-14.30

Utställningen *Markkontroll* öppnades

Utställningen öppnades och presenterades av curatorerna Clelia Coussonnet och Sofia Johansson. Både i Bildmuseet och livestreamat.

OKTOBER

LÖR 3/10 kl 12.00-17.00

Performance i utställningen *Markkontroll*

Gerd Aurells teckningsperformance *Svenska växter* framfördes i utställningen *Markkontroll* under Bildmuseets öppettider.

SÖN 4/10 kl 12.00-17.00

Performance i utställningen *Markkontroll*

Gerd Aurells teckningsperformance *Svenska växter* framfördes i utställningen *Markkontroll* under Bildmuseets öppettider.

SÖN 11/10 kl 14.00-15.00

Prisutdelning och konstnärssamtal med Karin Cyrén

Karin Cyrén tog emot utmärkelsen Snöbollen för sin bok *Maraton* som utsetts till den bästa svenska bilderboken i 2019 års utgivning. Därefter samtal mellan Karin Cyrén och museiintendent Brita Täljedal. Både i Bildmuseet och livestreamat.

LÖR 17/10 kl 12.00-17.00

Performance i utställningen *Markkontroll*

Gerd Aurells teckningsperformance *Svenska växter* framfördes i utställningen *Markkontroll* under Bildmuseets öppettider.

SÖN 18/10 kl 14.00-15.00

Artist talk i *Markkontroll*: Céline Condorelli

Konstnären Céline Condorelli berättade om sitt projekt *Zanzibar* i samtal med museiintendent Sofia Johansson, curator för utställningen *Markkontroll*. Både i Bildmuseet och livestreamat.

NOVEMBER

SÖN 8/11 kl 14.00-15.00

Artist talk i *Markkontroll*: Maria Thereza Alves

Samtal mellan Maria Thereza Alves och curator Sofia Johansson om Alves verk i utställningen och om hur hon inspirerats av artikeln *Decolonization is not a metaphor* av Eve Tuck och K. Wayne Yang. Både i Bildmuseet och livestreamat.

SÖN 22/11 kl 14.00-15.00

Artist talk: Larissa Sansour

Ett samtal mellan konstnären Larissa Sansour och museichef Katarina Pierre om utställningen *Heirloom*. Livestreamat.

SÖN 28/11 kl 14.00-17.00

INSTÄLLT: Filmfestivalen gästar Bildmuseet

I samarbete med Umeå Europeiska Filmfestival (UEFF) skulle filmen *Free Angela and All Political Prisoners*, Shola Lynch, USA, 2012 ha visats. Filmen anknöt till utställningen *Faith Ringgold*.

SÖN 29/11 kl 14.00-17.00

INSTÄLLT: Filmfestivalen gästar Bildmuseet

I samarbete med Umeå Europeiska Filmfestival (UEFF) skulle filmen *You think the earth is a dead thing*, Florence Lazar, Frankrike, 2019 ha visats. Filmen anknöt till utställningen *Markkontroll*.

DECEMBER

SÖN 12/12 kl 14.00-17.00

INSTÄLLT: Julmarknad på Bildmuseet

ONS 30/12 kl 14.00-15.00

Curatorsvisning i utställningen *Faith Ringgold*

Anders Jansson, museiintendent och utställningens curator, gav en visning av utställningen *Faith Ringgold*. Livestreamat.

TORS 31/12 kl 14.00

Vad ska vi med konsten till?

Digital nyårshälsning från museichef Katarina Pierre.

Upp till kamp mot illusionernas makt

av Fredrik Svensk

PUBLICERAD: DNS 15 JAN 2020
UPPDATERAD: DNS 15 JAN 2020

Fredrik Svensk om filmtrilogin som väver samman grekisk mytologi med vårt koloniala arv

Grada Kilomba
"Illusions V. 1,
Narcissus and Echo",
2017, film.
© KILOMBA GRADA

KONST

Grada Kilombas filmtrilogi "Illusions" utgår från grekiska tragedier och myter: Oidipus, Narkissos och Eko, Antigone.

Starkt influerad av [Frantz Fanons](#) sätt att sammanföra en psykoanalytisk tradition med kolonial problematik gör Kilomba bruk av dessa antika berättelser för att beskriva vår tids postkoloniala situation.

Den avslutande delen har världspremiär när trilogin nu för första gången visas i sin helhet, på Bildmuseet i Umeå där varje del visas med hjälp en stor och en liten projektion som placerats bredvid varandra. På den stora skildras i avskalad form olika sekvenser ur myterna, och på den lilla en berättare, eller rättare sagt vad som med en kolonial term kallas för "griot".

En griot är en sorts muntlig berättare och ett väsentligt inslag i den västafrikanska berättartraditionen, en funktion som i dag lever vidare i bluesen, rapmusiken och i spoken word. Det vill säga i konstformer som brukar ses som brott mot den eurocentriska högkulturen. Med Kilombas konst hamnar grioten dock i centrum av dess kanon.

I fallet med Narkissos och Eko betyder det att vi får myten berättad i bild, samtidigt som grioten, spelad av Kilomba själv, gör berättelsen till en samtida analys av en patriarkal och rasistisk struktur. Narkissos representerar en vit cis-manlighet, medan Eko reproducerar denna ordning genom att göra Narkissos till det ideala kärleksobjektet. Griot-funktionen blir en del av dramat och gör att gränsen mellan konstnärlig gestaltning och historievetenskapligt föredrag överskrids, liksom att hierarkin mellan rörlig bild och voice-over skakas om.

FOTO: COURTESY OF THE ARTIST
Grada Kilomba Illusions Vol. III, Antigone, 2019

Samtliga delar av "Illusions" är inspelade i en exklusiv studio som har fått det filmade rummet att framstå som oändligt. Här finns inga klara gränser mellan väggar, tak och golv.

Skådespelarna utgörs uteslutande av rasifierade afrotyskar, och mot en kritvit bakgrund upprättar dessa en ny relation mellan människa och värld, en relation som bryter med det gudomligt givna rum som etableras under renässansen. Det vill säga centralperspektivets rum, som motiverar både renässanshumanismens frihet och den första vägen av europeisk kolonialism, den maktordning som följde efter 1492 och **Columbus** "upptäckt av Nya världen".

Kilombas trilogi bidrar alltså inte bara till dekoloniseringen av de grekiska myterna och distinktionen mellan konst och filosofi. Den handlar lika mycket om att göra upp med relationen mellan människan och den rumslighet som etablerades för över 500 år sedan och som lever vidare i museets och samtidskonstens vita kub. Genom att låta verket uppföras i en mörklagd vit kub utan fönster öppnar Kilombas filmiska rum upp för en ny förståelse av gallerirummets progressiva möjligheter.

FOTO: ZE DE PAIVA
Grada Kilomba Illusions Vol. I, Narcissus and Echo, 2017

I Umeå har Kilomba skapat en kritisk och förförisk form som tycks sträva efter didaktisk fulländning, samtidigt som verket inger en känsla av radikal ärlighet. Utställningens styrka är att den kan fungera både som en avkoloniserande glädjedödare och som en källa till entusiasm. Det beror på dess lika filosofiska som politiska premisser. Om inte historien berättas på rätt sätt, så kommer barbariet att upprepas.

Som uppmärksammas doktor i filosofi vid Freie Universität i Berlin har Kilomba i samtidskonsten hittat en frihet att tänka vidare, rumsligt och bildligt. I den meningen bör hennes konst inte bara läsas i relation till teaterns tradering av grekiska tragedier eller i ljuset av den antikononiala kampen, utan också i relation till den politiska filosofins ständiga återkomst till det våld som ligger till grund för det gemensamma livet.

I så måtto arbetar Kilomba i en dekolonial tradition som inte bara kritiserar den västerländska konsten, filosofin och dess institutioner för medverkan i den koloniala och kapitalistiska modernitetens övergrepp och osynliggöranden. Hennes praktik strävar också efter att konkret förändra de maktrelationer som vi fortfarande lever med i dag.

FOTO: COURTESY OF THE ARTIST
Grada Kilomba Illusions Vol. II, Oedipus, 2018

Om den dekoloniala konstpraktiken kan sorteras upp i en del som strävar efter att göra sig av med den konventionella uppdelningen mellan konstnär, rum, verk och publik, och en del som vill förändra dessa strukturer inifrån, så tillhör Kilombas konst definitivt den senare kategorin.

Den som anser att en sådan strategi per definition går fiendens ärenden ser förstas pessimistiskt på dess politiska möjligheter. Men för att över huvud taget kunna hänge sig åt en sådan pessimism så måste man antagligen, som **James Baldwin** en gång noterade, betrakta livet, enbart som en akademisk fråga.

Men till skillnad mot Baldwin pekar Kilomba på möjligheten att också göra det akademiska till en del av livet. Därför vore det intressant att någon gång få uppleva vad Kilomba konstnärligt skulle göra av en myt som försökte undkomma tragediernas våld.

Låt oss hoppas att "Staten" av Platon blir nästa steg i Kilombas storartade kamp mot illusionernas makt!

FAKTA

Konst

» Grada Kilomba /
A world of illusions

Bildmuseet, Umeå

Till och med 8 mars

VISA MINDRE

GRADA KILOMBA nimmt die antiken Mythen von Narziss und Echo, Ödipus und Antigone (I.) zum Ausgangspunkt ihrer Videotrilogie „Illusions“. Doch sie interpretiert sie mit den Mitteln afrikanischer Erzähl- und Darstellungskünste. Kilomba geht es dabei auch immer um die Dekolonialisierung von Wissen und um eine Kritik des rassistischen Denkens, das aus dem Kolonialismus erwuchs. Bis 8. 3. im Bildmuseet im schwedischen Umeå.

AKTUELLE PROJEKTE VON KÜNSTLERINNEN UND MUSIKERINNEN, DIE AM „WIR MACHEN DAS“ DIESER „VOGUE“ BETEILIGT SIND

JAMILA AL-YOUSEF und ihre Band Jamila & The Other Heroes führen Klänge von vielen Orten in Berlin zusammen, um sie von da aus gebündelt als ihren Psychedelic Desert Funk wieder in die Welt zu schicken. Nach drei Jahren auf Tour in Deutschland, Nahost und Nordafrika erscheint am 31. 1. ihr Album „Sit el Kon“ („Die Großmutter des Universums“) bei Springstoff – eine Feier des Reichtums kultureller Diversität.

GUDRUN GUT war Gründungsmitglied der Einstürzenden Neubauten und ist bis heute eine zentrale Figur der Avantgarde-Musikszene Berlins. Legendar sind ihre New-Wave-Bands Mania D und Malaria! (r., 1985). Das Frühwerk dieser Gruppe ist jetzt auf der Doppel-LP „Compoled 2.0/Full Emotion“ auf Vinyl erschienen (Moabit Musik). Darauf zu finden: die ersten Singles und EPs sowie das Debütalbum „Emotion“.

DOTSCHY REINHARDT wandelt musikalisch seit vielen Jahren souverän durch Jazz, Swing, Bossa nova und viele Stile mehr. Ebenso schrieb die Sinterza, die seit 2016 Vorsitzende des Landesrats der Roma und Sinti Rommoker Berlin-Brandenburg ist, aber auch erhellende Bücher über die Gypsy-Kultur. Auf ihrem jüngsten Album „Chaplin's Secret“ (Galileo MC) spürt sie einer möglichen Sinti- oder Roma-Herkunft des Stummfilmstars nach.

Med museer och design i världsklass är Umeå som gjort för en kulturputtrig februarihelg. För kulinariska äventyr är det dock Baskien som gäller. Bästa fyndet: OS-brottaren Maiders krämiga idiazabal-ost

Jan Ekholm
Redaktör SvD Resor

1. UNDERBART I UMEÅ *sida 14*

Vem vid sina sinnen fulla bruk åker till Umeå i februari? Vi! För så här är det ändå sedan Umeå var Europas kulturhuvudstad för sex år sedan har kulturen och egensinnigheten fortsatt ett blomstra. Här finns en världsförande designhögskola, en av världens finaste gitarrsamlingar och ett bildmuseum som, enligt brittiska The Telegraph, alla måste besöka innan de dör. Det har vi gjort nu (och det var fantastiskt). Har du?

FOTO: WILHELM REPLIS

FOTO: DAVID BAK

2. KULINARISK KULLAMAN *sida 26*

Sveriges högst belägna fyr. Ja, visst kan vi förstå att Kullens fyr är en turistattraktion. Men den främsta anledningen att bege sig till Kullahalvön är maten och de passionerade kreatörerna. Vi hittar dem i Hågenås saltbäll, Sveriges stroggaste mattempep, och hos grannen Hågenås Bryggeri som gör prisbelönta high nose brews. Och vi längtar redan till dagen då grillskjulet Holy Smoke BBQ ränder sina grillar igen, mitt ute i ödemarkerna. Skånsk kreativitet äger!

3. BLÄNDAD I BASKIEN *sida 8*

Dubaihotellet Burj Al Arab:s sju stjärnor är bara trams. Men baskiske gastrolegenden Pedro Subijana kan med rätta kalla att hotellet Akelarre ättastjärnigt, varav fem för hotellet och tre (Michelinstjärnor) för restaurangen. Så lever stjärnkravet upp till förväntningarna? Absolut! Akelarre, beläget utanför San Sebastián, är en smokfull oas med mat, konst och vyer i världsklass. Ett perfekt sista stopp under en kulinarisk rundresa i Baskien.

Lina Bjerneld, Rest, 2019.

Amerikansk medborgarrättsikon i Umeå

En glädjande nyhet är att den snart 90-åriga afroamerikanska konstnären och medborgarrättsaktivisten Faith Ringgold ställer ut på Bildmuseet i Umeå den 3 april. Det blir en omfattande presentation av verk från 1960-talet till 2000-talet, som initierats av Serpentine Galleries i London. Ringolds ikoniska verk om rasistisk våld i Amerika – *United States of Attica* (1972) – visades här om året i den uppmärksammade utställningen *Soul of a Nation* på bland annat Tate Modern. Men detta är hennes första separatutställning i Europa. Mäktigt!

KULTUR KRITIK

Faith Ringgold, "Martin Luther King Jr. tanka 3: I have a dream", 2010.

"We came to America", nr 1 i serien "American people", 1997.

"The american dream", nr 9 i serien "American people", 1964.

Nyskapande och rykande aktuell rasismmotståndare

I över 50 år har afroamerikanen Faith Ringgold gestaltat rasism och sexism. Att denna kulturförklarade konstnär nu ställer ut på Bildmuseet i Umeå är stort, tycker Birgitta Rubin.

Faith Ringgold

Bildmuseet, Umeå. Visat om 10/7

● Jag upptäckte den färgstarka konstnären och aktivisten Faith Ringgold 2017, på Tate Moderns britska och bildande samlingsutställning "Soul of a nation. Art in the age of black power". För många med mig var det en fenomenal men samtidigt fäskriekande djupdykning i rasismen som utlöste medborgarrättsrörelsen och dess påverkan på afroamerikanska kulturpersonligheter under 1960- och 70-talet.

Men där var Faith Ringgold bara en av ett sextio-tal länge skamligt negligerade konstnärer, fotografer och grafiska formgivare. Hennes stigande kultstatus förestod jag först i föl vid nyutgivning av MoMA i New York. Där flankeras Picassos världsberömda "Les Femmes d'Alger" nu av Ringgolds monumentala kravallmålning "Die" från 1967, förklarad så sent som 2016 – och rykande aktuell i ljuset av revoltörernas "Black life matters".

Så Faith Ringgolds retrospektiven på Bildmuseet i Umeå är en stor händelse, försenad av coronapandemin och nu äntligen inbjud – men av smittskyddsskäl utan den snar 90-åriga konstnären. Själva stoppades jag från att resa av ett ryggkott och har i stället deltagit i en digital pressvisning och fått tittat närmare på verken via zoom. Bildmuseet strömmar alla evenemang i anslutning till utställningen och planerar digitala visningar.

Utställningen innehåller måleri, grafik och textila arbeten från 1960-talet fram till 2010,

och öppnar med Faith Ringgolds tidiga målningar. Flera av dem ingår i serien "American people" där det tjugonde och avslutande verket är MoMA:s "Die" (som i dagsläget inte visas ut).

Ringgold bodde då i Harlem och har skildrat en av tidens våldsamma gatukavallerier, som media förtog. Vita och svarta män och kvinnor rusar i panik åt olika håll, några besvägrade. Men mitt i blodbadet syns en vit gosse och en svart flicka, som skräckslagna tyr sig till varandra – en scen som trots allt andas hopp.

I Umeå finns sex stiliserade figurscener från serien, med titlar som "The american dream" (där en donna med både ljus och mörk hudfärg visar upp en enorm diamantring) och "Steady now" (där en allvarig svart kvinna håller hårt i sina läroböcker). "Porträtt av en amerikansk ungdom" lär vara inspirerat av konstnärns begåvade bror, som dog av en överdos 1961 – här en proper men sorgsen ung man, exponerad mot en väldig vit mansluta.

Och nummer 19 i "American peoples serie: US postage stamp commemorating the advent of Black power" föreställer ett uppförstorat förmåle teckat av 100 ansikten med olika hudfärger, varav en fjordel mörktonade (den dåvarande afroamerikanska kvoten). Snett över har Ringgold med viss ironi tecknat "Black power", medan bokstäverna i "White power" ligger delvis dolt som ett nät över bilden.

I hela Faith Ringgolds produktion är afroamerikansk historia, rasism, sexism och segregation mer eller mindre explicit gestaltat, även i den

ömma men dåförtiden kontroversiella bilden av en svart man som passar sin vita hustru.

Sittiskt inspirerades Ringgold först av europeisk modernism, som hon mötte under utbildningen till bildlärare. Hon har själv vittnat om sin beundran för Picassos "Guernica" och även lämnat stödning från expressionism, nativism, rykskänslighet. När jag ber om inzoomning på dukarna så syns namn men ofta brett penslade förlägligheter och kraftiga, svarta konturer.

Samtidigt levde Ringgold i efterdyningarna av den kulturellt blomstrande "Harlemrenässansen". Duke Ellington ingick i familjens ungdomskrets och i grannskapet figurerade konstnärer som Romare Bearden och Elizabeth Catlett (som också var representerade på "Soul of a nation"). Ringgolds mor var modedesigner och förste maken Robert Earl Wallace jazzpianist.

Deras gemensamma dotter Michelle, som har bidragit med en livfull katalogtext, följde med sin mamma på olika feministiska och antirasistiska demonstrationer på 70-talet. På utställningen finns några anslående affischer från tiden, med slagord som "Free Angela" (Duk) och "Woman free yourself". I "United States of Attica" är en kartbild täckt med skräckinjagande siffror på hur många som dött och skadats till följd av den amerikanska statens våldsinövning – under olika krig, bombningar, slaveri, lynchningar, uppropp.

Jag håller Ringgolds måleri högt, det är innehållsrikt starkt och effektivt. Men det är först en bit in på 70-talet som hon med textila material utvecklar en helt egen stil, ofta med självbiografiska inslag och infogade texter. Det är också då hon på heltid sätter på sin konst. Vid det här laget hade hon tröttnat på att ha bostaden full av orympiga målningar, som hon inte lyckades sälja, och kom i kontakt med tibetanska tankas.

Faith Ringgolds liv och verk.

Född 1930 i Harlem, New York. Ringgold utbildade sig på City College of New York och försörjde sig länge som bildlärare. På 1980-talet började hennes berättande quiltar sälja bra men hon har först på senare år fått ett brett genombrutt, särskilt sedan MoMA i New York förvärfvat hennes monumentala målning "Die". Utställningen på Bildmuseet i Umeå är producerad av Serpentine Galleries i London, och är Ringgolds allra första retrospektiv. I dag kl 14 direktsänds ett publikt samtal om Ringgolds konst, med curatörerna Hans Ulrich Obrist, Melissa Blanchflower och museiledanden Anders Jansson.

"The Flag is bleeding 2", nr 6
i serien "American collection", 1997.

Foto: Courtesy of the artist and The New Museum of Contemporary Art

På Bildmuseet hänger några av dessa ihoprullbara verk, de tidigaste med landskapsmåleri på ospänd duk, textil bakgrund och vackert mönsttrade bänder (som modern sydde). De senare är lyskräftiga porträtt av berömdheter som Martin Luther King, tillsammans med mindre kända personer som Sojourner Truth och Harriet Tubman, båda historiskt betydelsefulla i kampen mot slaveriet.

Det är också med en tradition som har rötter i slaveritiden som Faith Ringgold varit mest nyskapande; lappträcken. Det allra första gjorde hon i början av 80-talet, med hjälp av sin mamma, som i sin tur lärt sig konsten av sin mor och mormor, före detta slavar i Södern. Det andra, "Mother's quilt", visades i Umeå och skapades direkt efter moderns död. Här syns rader av svarta madonnor med påsydda bomullsfåtor, ögon

av knappar och kläder av färggranna sturbitar, fästa med grova stygn.

Finlir är inget för Faith Ringgold och hon kan ta till spritpenna för att skriva på sina textila verk. Ibland kan texterna vara långa historier, som den om Aunt Jemima. Det är ett i dag utskämt varumärke med en stereotyp bild av en svart hushållerska, som Ringgold redan 1983 omskapade till en framstående entreprenör och feministisk förebild. Detta berättande lappträcke finns med på utställningen och blev också starten på hennes karriär som barnboks-författare.

På samma sätt som Ringgold oförskräckt blandar tekniker, mixer hon också stilar – på senare år med inslag av allt från klassiskt måleri till folkkonst, serier och graffiti. Några av dessa verk är lite väl brokiga för min smak.

Faith Ringgold.
Foto: Charlie J. Eickel/Waamy

Till hennes bästa och mest uttrycksfulla lappträcken hör två från serien "The American collection" 1997, i utställningens avslutande del. I "The flag is bleeding #2" är stjärnbanelen blodbefläckad och har en botten där blodet strömmar från bröstet på en svart moderståg, med barnen runt benen. Och i "We came to America" kryllar havet av druckande afrikaner, en passager till William Turners målning av ett sjunkande slavskepp.

Men i förgrunden står Frihetsgudinnan – svart och stolt, med dreadlocks, ett barn på armen och en rykande fackla. Som en paradisk vision i horisonten syns mörka figurer dansa fritt mot solnedgången.

Birgitta Rubin
birgitta.rubin@dn.se

KULTUR KONST

Konståret 2020.

Ett konstår revolutionerat av rättvisefrågor

Konståret 2020 har präglats av protestaktioner parallellt med nedstängningar till följd av coronakrisen. Globala maktstrukturer har skakats om så kraftigt att revolutionen lär fortsätta, skriver Birgitta Rubin.

Coronapandemin har slagit hårt mot konstscenen, nu med en andra våg av utstängda museer och konsttullar, inställda utställningar och mässor, i såväl Sverige som världen. Nedsläckningen har i sin tur satt en väldig fart på digitala konstvisningar och onlineföreläsningar, samtidigt som sociala medier har förstärkt kulturella omvärningar i spåren av aktiviströrelser som metoo och Black lives matter. Den senaste har lårt nått explosiva styrka – kanske för att coronakrisen skärpt alla sorters demokratifrågor.

När Art Review häromveckan presenterade sin årliga Power 100-rankning av konstvärldens mest inflytelserika personer och grupper var också listan radikal förändrad, med 46 nya namn!

Black lives matter korades som etta, den första gången som en rörelse ansetts så tongivande i konstvärlden. BLM har i flera år drivit på frågan om social rättvisa och representation på alla nivåer. Demonstrationerna mot polibrutalitet har lett vidare till störständer av slahandlarstatyer men också en flod av protestkonst. Där till ett påtagligt större intresse för popkonstnärer (people of color), som uppvärderas med högre marknadspriser, fler utmärkelser, förvärv till samlingar och utställningar jorden runt. Ett fint exempel är konstaktivistin Faith Kinggold, som 90 år fyllda nu fått världens största utmärkelse på Bildmuseet i Ulm.

Två på Art Reviews prestigefylla lista är Ruangrupa, det Jakarta-baserade konstnärskollektivet som leder riktiga Documenta i Kassel, följt av Felwine Sarr och Bénédicte Savoy, två akademiker som i Frankrike drivit debatten om repatriering av stulen konst från kolonierna. Nummer fyra är den andra globala rörelsen, metoo, som satt fokus på sexism och sexuella övergrepp även i konstbranschen, vilket lett till att chefer sparkats och utställningar av utpekade förövare ställts in.

Listans femma är den afroamerikanska poeten och filosofen Fred Moten, en framstående inspiratör för BLM-rörelsen. Och sista är Arthur Jafa, afroamerikansk konstnär och filmare med fokus på "trauman och transier i svart kultur", just nu aktuell på danska Louisiana museum med sin största utställning någonsin (tillfällig stängd men väntas återöppna 5/21).

Arthur Jafa belönades med Guldkonjet på förra årets Venedigbiennal, det internationella konstevenemang där jag hittills sett den största

Överst t v: Jacob Coeman, porträtt av Pieter Coen, Cornelia van Nijenrode och deras dotter, med tjänsteslavar i skuggan. Nedan t v: Verner Åkerman, porträtt av Pierre-Louis Alexandre, 1885, i Nationalmuseumns samling. Nedan t h: Arthur Jafa, "Ex-slave Gordon" 1863, 2017.

representationen av målare och fotografier med afroamerikansk eller afrikansk bakgrund. Där märktes bland andra Zanele Muholi, högtaktivist från Sydafrika och ryktning på Art Reviews lista.

Först på sjunde plats syns förra årets etta, Glenn D Lowry, direktör för maktiga Museum of Modern Art i New York. Rent generellt har en lång rad vita och västerländska museichefer, gallerister och konstnärer rasat eller fallit ur powerlistan. De har ersatts av forskare

inom postkoloniala studier, svart historia, genus- och miljövetenskap, tillsammans med curatorer, konstnärer och kollektiv som driver projekt inom dessa områden. Här utmärker sig gruppen Forensic architecture (nummer 14 på listan), som bekämpar brott mot mänskligheten med designverktyg och i vissa gjorde en spännande utställning på Riksmuseet i Göteborg. Högt på Art Reviews lista upptäcker jag också affärskvinnan Pamela Joyner, som i det senaste numret av ARTnews lyfts fram som

"aktivistkonstnär", som förändrigt sått länge ignorerade kvinnliga och afroamerikanska konstnärer. Joyner är visserligen rätt ensam som svart person på tidskriftens lista över världens 200 mest betydande samlare, men i samma nummer tas det också om nya, yngre samlare som fått mer skärmtid under coronakrisen och söker konst med "content, content, content". Enligt Sotheby's har intäkterna från deras onlineauktioner fördubblats jämfört med samma tid 2019 och hela 30 procent av kunderna är nya.

Pandemin är förhoppningsvis snart slut men inte inflytandet från de revolutionära rättviserörelserna, det är jag övertygad om.

Vi lär få se fler rasister, sexister och kolonialister stötta från sina piedestaler, nu senast i Danmark då Katrine Decker-Holmfeld i en häftigt debatterad happening dränkte en byst av Frederik V. Detta enligt uppgift för att ifrågasätta hur kolonialtiden omytligt gjort "men fortfarande har direkta konsekvenser" för minoritetsgrupper inom och utom den danska konstakademien (varifrån hon nu avskedats).

Och i Frankrike har en kongoleisk aktivist upprepade gånger försökt ta med sig museiföremål som plundrats i Afrika, medan konstinstitutioner som White de With i Rotterdam har uppmanats att göra sig av med namnet som härstammar från ett holländskt befall under kolonialtiden. I januari byter institutionen namn till Konstmuseum Melly och i flera veckor annonserade Riksmuseet en stor utställning om slaveriet under 250 år, "uppblåstigt förbundet med holländsk historia".

Utställningen som öppnar i Amsterdam den 12 februari fokuserar på tio personliga historier. Den berättar om både försälvade individer och slavgångare, liksom motståndare till slaveriet i både Europa och kolonierna. Här märks bland annat den legendariske motståndshjälten Saripati från nuvarande Indonesien, som dyker upp i flera konstverk. Här ingår även objekt som lär väcka starka känslor, som slavarbetsarens verktyg och beställiska redskap för att fjättra dem.

På presskonferensen beklände Riksmuseets direktör att museet fick idén att skildra slaveriet redan 2007 men att "Black lives matter samverkan har adresserat många frågor som utställningen också tar upp" – och därför understryker dess akuta betydelse.

Själv har jag tidigare bara sett inträngande slaverisoldringar av enskilda aktörer, som den brittiske konstnären och filmregissören Steve McQueen (nummer 16 på Art Reviews lista) och den danskaribiska konstnären Jeannette Ehlers. I Sverige har Carl Johan De Geers starka uppgörelse med "Slåken och slaverna" visats på flera museer, senast i vitrins på Kalmar konstmuseum.

I Nationalmuseumns samling finns ett litet porträtt av svarta personer, som kom till Sverige under stormaktstiden fram till sent 1800-tal. Tidiga afroamerikanska som Badin och Pierre Louis Alexandre skildras i Arvid Bergmans personliga släktforskningsbok "Född slav – ödd fri" (egentligen 2018). Flera av dessa exotiserade individer har nu

Faith Ringgold, "American Collection 1: We came to America", 1997.

Foto: Courtesy of the Artist and the Pennsylvania Academy of the Fine Arts, Philadelphia

även dykt upp i film- och fotoprojekt av Salad Hlowle, som i våras tog sin masterexamen i fri konst vid Kungliga Konsthögskolan och belönades med Bernadottestipendiet.

I det senaste avsnittet av podden "Konstnärskapet" berättar Hlowle nyanserat om sina undersökningar av snarhet i svensk konsthistoria och hur han bland annat 3D-scanat en så kallad morian från en apotekstusnyckring. Skulpturen ingår i projekt "Vanus labor", som snart ska visas på Konstakademien.

Under Gallery weekend Stockholm i november lyssnade jag också på en intressant diskussion om hur den nordiska konstscenen kan gå vidare med "nedmontering av koloniala strukturer". Moderna museets chef Gitte Orskou samtalande bland annat med den tidigare nämnda konstnären Jeanette

Ehlers och Ulrika Flinck, konstnärlig ledare för Konsthall C i Hökarängen.

Panelen enades om att arbetet måste börja med granskningar av maknstrukturer, av vem som bestämmer och hur representationen ser ut, vilka som inkluderas respektive exkluderas. Men att det hittills varit mycket snack och lite verkstad, med undantag av Konsthall C, som efter diskussioner bytt ut 90 procent av styrelsemedlemmarna; "dekoloniserat" hela organisationen.

Ulrika Flinck har också varit med i Konstfrämjandets ambitiösa satsning på en "Handlingsplan för att motverka ett segregerat konstfält". I denna nyutkomna skrift finns allt från konstprojekt och ordlistor till det öppna brev som utmanade Rottterdaminstitutionen Witte de With till bland annat namnbytet.

Aktuella utställningar och böcker.

Faith Ringolds utställning på Bildmuseet i Umeå erbjuder digitala visningar t o m 10/1. Se bildmuseet.ume.se

Öppningen av Arthur Jafas utställning på Louisiana museum har skjutsits fram till 5/1. Mer info på louisiana.dk

Utställningen "Slaveri" visas på Rijksmuseum i Amsterdam 12/2-30/5. Mer info på rijksmuseum.nl/en

Arvid Bergmans bok "Född slav - död fri?" gavs ut 2018.

Podden "Konstnärskapet" görs av Sofja Curman och avsnitt 10 med "Salad Hlowle..." ligger på Spotify. Utställningen på Konstakademien visas 13/2-14/3. Mer info om panelsamtalet.

"Where do we go from here? Dismantling colonial structures in the Nordic art world" på gallery-weekend-stockholm.com och en länk för lyssning digitalt på Facebook gallery-weekend-stockholm.com/

"Handlingsplan för att motverka ett segregerat konstfält" ges ut av Konstfrämjandet, i samarbete med Art Lab Grnita och Kulturbyggen.

Office for contemporary art Norway har utsett de samiska konstnärerna Paulina Feodoroff, Måret Anne Sara och Anders Sunna till att transformera den nordiska paviljongen till en samisk paviljong på konstbiennalen i Venedig 2022.

Här finns också Macarena Dusants utkast till tio punkter för hur den svenska konstscenen "i större utsträckning kan representera samhället och främja social rättvisa för marginaliserade grupper", med föreslagna åtgärder som riktar sig och uppföljningar av en särskild avdelning på Kulturdepartementet.

I Sverige är det dock få som vill klämmas vid en strukturell rasism. Men Gitte Orskou tillstod utan omsvep i panelsamtalet att Moderna museet aldrig gjort en separatutställning med en samisk konstnär.

Så nog var det en historisk steg när norska Office for contemporary art i höstas utsåg tre samiska konstnärer, däribland Anders Sunna, till att ta över den nordiska paviljongen på nästa konstbiennal i Venedig.

Birgitta Rubin
birgitta.rubin@ga.se

"Desert garden" från 2015 av konstnären Hanan Benamar ingår i Bildmuseets utställning "Markkontroll". Benamars installation är en protest mot hur ökenbefolkning och deras kunskap om växter äroslösläts av myndigheter. Pressbild. FOTO: HANAN BENAMAR

Din trädgårds koloniala rötter

Den nya utställningen "Markkontroll" på Bildmuseet i Umeå visar hur vår relation till växter är historiskt färgad av västerländsk kolonialism och miljöförstöring.

RÖNST Cocochitl kallade aztekerna den färgglada blomman som så småningom skulle föra till Europa och få namnet dahliä, namngiven efter Carl von Linnés lärjunge Anders Dahl.

I somras gick debatten varm om just Carl von Linné. Vissa menade att Linnés statyer borde rivas på grund av hans kategoriska uppdelning av människligheterna i olika grupper. Andra menade att han var en svensk nationalskatt eller framhöll att anklagelserna om rasbiologi var överdrivna och byggde på missförstånd.

I utställningen "Markkontroll", som blandar fotografier och installationer med akvareller och ljudkonst, blir det återigen tydligt att Linnés sätt att hierarkisera och klassificera växter efter den "binominala nomenklaturen" zaderade ut mycket av deras utsprung.

– Redan de tidiga naturexpeditionerna ville ju gärna uppkalla växter efter kända personer i väst, men från och med Carl von Linné och hans system var tanken ganska mycket att "stöka bort det gamla". Ursprungliga namn och kunskaper skulle ge plats för det här logiska systemet som alla skulle kunna förstå, säger Sofia Johansson.

Maria Theresas bronsskulptur "When they come, flee, said my grandmother to my mother. When they come, flee, said mother to me" från 2014. Skulpturen föreställer jackfrukten som fördes från Asien till Brasilien av portugisiska kolonistörerna. FOTO: UMEÅ BILD- OCH LUDMUSEET

Inom växthistoria finns många kopplingar till kolonialismen och allt som har med den att göra, som slaveri.

hansson som är museintendent på Bildmuseet i Umeå.

Betydelsen av växternas historiebokskrivning uppenbaras bland annat i konstnärerna Hanan Benamars och Maria Theresas verk. Alves har bidragit med skulpturer i brons föreställande frukter från jackfrukträdet trädet, som från början kommer från sydöstra Asien men fördes till Brasilien av portugisiska kolonistörerna. I dag har det ersatt ursprungliga floa i landets regnskogar.

Sofia Johansson hoppas att utställningen ska väcka tankar kring vem som haft makten att definiera växternas betydelse, och om den går att återerövra?

– Ursprungliga namn hade ofta att

Céline Condorells verk "Zarubaz 1:10" från 2018 ställer frågor kring "det vilda och det tåmjda", samt vad som händer när växter förflyttas inomhus för att bli dekoration. FOTO: OYUN KUNSTFESTIVAL

göra med användningsområden, som medicinska växter, födoämnen eller i magiska ritualer, berättar Sofia Johansson.

Klassifikation är ett av tre teman i "Markkontroll". Utställningen utforskar även växter som handelsvara, och ger en historisk blick på de tidiga naturexpeditionerna från 1500-talet fram till 1700-talet när västvärlden hade kapplöpning i imperiebyggande och kolonialstaterna kartlade både växter och nya territorier.

– I efterfölje så ockuperade och plundrade man. Inom växthistoria finns många kopplingar till kolonialismen och allt som har med den att göra, som slaveri och triangelhandel, säger Sofia Johansson.

Utställningens enda svenska konst-

när är Gerd Aurell. Hon har fokuserat på växternas koppling till politik och särskilt på hur skogsbruket på 1960-talet i norra Skandinavien använde växtgifet hormoslyr som fick allvarliga konsekvenser för naturen.

– Det man ville bli av med var lövträd, eftersom det inte var lika lönsamt. Så fort man huggit ett kalhygge stack det upp lövträd som hindrade barrträden att komma upp. Resultatet är att det som i dag kallas "biologisk mångfald" har blivit kraftigt begränsad i de här områdena, och det är ganska stora områden vi pratar om, säger Sofia Johansson.

"Markkontroll" öppnar 27 september och pågår till 11 april nästa år.

Kristoffer Våta/TT

TILL
4
APRIL

FOTO: LARISSA SANSOUR OCH SÖREN LIND

Dystopiskt om ekologisk kollaps

Utställning. I **Heirloom**, en titel som betyder arvegods, bjuder den danskpalestinska konstnären och regissören Larissa

Sansour in besökaren till en dystopisk framtid där jorden drabbats av en ekologisk kollaps, människor tvingas leva

under jord och en övergiven kärnkraftsreaktor fungerar som fruktodling. På Bildmuseet i Umeå. ●

Bildmuseet har beslutat att öppna igen i augusti

KULTUR
Bildmuseet i Umeå öppnar snart.

Bildmuseet som ligger Umeå-ålvägen öppnar igen 27 augusti.

Under våren och sommaren har de endast visat upp smakprov i digitala kanaler, men snart kan besökarna

uppleva konsten på plats igen.

Antalet besökare i lokalerna begränsas och golvmärkningar ska göra det lättare att hålla avstånd, uppger museet. Det blir konstant betalning i museibutiken och man fortsätter att utveckla

den digitala programverksamheten och pedagogiken.

Tre nya utställningar har installerats inför öppningen. Det är en retrospektiv av den amerikanska konstnären Faith Ringgold som ankyter till dagens Black Lives Matter-rörelse.

Den danskpalestinska konstnären Larissa Sansour är den andra konstnären som ställer ut och den tredje utställningen är Årets svenska bilderbok/Maraton av Karin Cyrén.

Ulrika Vallgård
ulrika.vallgard@kurren.com

Bildmuseet i Umeå öppnar igen.

FOTO: JOHAN ÖRNÄS

